

Kritik mot Polismyndigheten i Stockholms län för dröjsmål med att omhänderta ett körkort m.m.

Anmälan

AA framförde i en anmälan klagomål mot Polismyndigheten i Stockholms län och uppgav bl.a. följande. Den 10 juni 2007 vållade han en trafikolycka. Han var vid tillfället kraftigt berusad och bröt mot ett antal trafikregler. Hans körkort omhändertogs dock inte vid olyckstillfället. Därefter hörde han inte något från vare sig polisen eller någon annan myndighet förrän den 30 januari 2008 då han var på förhör hos polisen. I samband med förhöret uppmärksammades att han alltså hade ett gällande körkort, vilket föranledde polisen att omhänderta körkortet. Enligt hans uppfattning borde körkortet ha omhändertagits tidigare och den s.k. spärrtiden, under vilken körkortet är återkallat, ha räknats från olyckstillfället och inte från omhändertagandet som nu blev fallet.

Utredningen

Handlingar i polismyndighetens ärende T23450-07 hämtades in och granskades, varvid bl.a. följande framkom. Vid trafikolyckan hade en polispatrull observerat att AA i en hastighet, som kraftigt överskred den tillåtna, kört sicksack med sin bil mellan en buss och ett par personbilar, därefter rakt över ett stopplyse och vidare in bakifrån i en taxibil. När patrullen kom till platsen var AA omtöcknad men vid medvetande, och luktade alkohol. Han fördes i ambulans till sjukhus där blodprov togs. Något beslut om att omhänderta hans körkort fattades inte i samband med olyckan, men däremot en tid senare, den 29 juni 2007.

Vidare framkom att i trafikärendet hölls två förhör i samband med olyckan den 10 juni och att ett blodprov skickades för analys till Rättsmedicinalverket samma dag. Därefter syntes det inte ha vidtagits några egentliga utredningsåtgärder förrän den 30 januari 2008, då AA hördes för första gången. I samband med förhöret verkställdes beslutet att omhänderta hans körkort.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar över handläggningen av ärendet, såväl vad gäller omhändertagandet av körkortet som beträffande utredningen i övrigt. Av upplysningarna skulle särskilt framgå anledningen till att beslutet att omhänderta AA:s körkort fattades först den 29 juni 2007 och till att

detta beslut inte kom att verkställas förrän den 30 januari 2008 samt till att det första förhöret med AA hölls först sistnämnda dag.

Polismyndigheten (biträdande länspolismästaren BB) kom in med ett remissvar och anförde inledningsvis i huvudsak följande.

Den 10 juni 2007 inträffade en trafikolycka vid Värmdövägen/Kanalvägen i Stockholm. AA kom härvid att misstänkas för grov vårdslöshet i trafik, grovt rattfylleri samt rattfylleri under påverkan av narkotika. På grund av det tillstånd AA befann sig i efter olyckan kunde inget alkoholutandningsprov göras, däremot beslutades att kroppsbesiktning skulle ske, se beslut i protokollet över rattfylleri. Kroppsbesiktningen verkställdes av legitimerad sjuksköterska på Karolinska sjukhuset, dit AA omedelbart fördes med ambulans. En polis-patrull följde med i ambulansen. Två vittnesförhör hölls på olycksplatsen.

Ärendet diariefördes som T-23450-07 vid City polismästardistrikt den 11 juni 2007 och förundersökning inleddes, men överlämnades samma dag till Söderorts polismästardistrikt, utredningsroteln. Den 18 respektive den 26 juni 2007 inkom analysbesked till City polismästardistrikt. Den 29 juni 2007 tillträdde polisinspektören CC vid Söderort polismästardistriktets trafikgrupp som förundersökningsledare och beslutade samma dag om omhändertagande av AA:s körkort. Ärendet överlämnades tillsammans med utredningsdirektiv, se bilaga (här utelämnad; JO:s anm.), den 4 juli 2007 till distriktets samordningsenhet i syfte att genom det s.k. masskallningssystemet kalla AA till förhör. Av utredningsdirektiven framgick att körkortet skulle omhändertagas. Ärendet kom emellertid att hanteras som ett mängdbrottsärende. Anledningen därtill har inte närmare gått att klarlägga. Klart är dock att ärendet gått via samordningsenheten till mängdbrotts-grupperna vid jourroteln där det lagts i balans från den 20 augusti 2007. I början av januari 2008 har utredare vid trafikgruppen på eget initiativ bistått jourroteln med handläggning av trafikärenden, varvid kallelse till förhör skickats till AA den 8 januari. AA förhördes och slutdelgavs den 30 januari då också körkortsomhändertagandet verkställdes.

Med anledning av den aktuella trafikolyckan är AA genom lagakraftvunnen dom dömd för grovt rattfylleri, vårdslöshet i trafik och narkotikabrott.

Efter att ha redogjort för den rättsliga regleringen gjorde polismyndigheten därefter följande bedömning.

Omhändertagandet av körkortet

Polismyndigheten kan konstatera att det vid en bedömning i efterhand framstår som att förutsättningar att omhänderta AA:s körkort i och för sig synes ha förelegat redan i samband med olyckan; se bestämmelserna i 5 kap. 7 § körkortslagen p. 1-2. Avrapporterande polismän har uppgivit att AA luktade tydligt av alkohol och även att han iakttagits precis innan olyckan då han bl.a. kört mot rött ljus. Situationen på olycksplatsen har emellertid varit tämligen rörig vilket närmare framgår av de två avrapporteringspromemoriorna. Sammanlagt tre polispatruller har anlänt till platsen i olika omgångar, varav den sist anlända var den som följde med till sjukhuset. Enligt uppgift från polisinspektör DD, som kallades till olycksplatsen i egenskap av yttre befäl, var det stökigt på platsen, bland annat eftersom man först befarade att AA avlidit eller var mycket allvarligt skadad. Hon har vidare uppgivit att hon på grund av den rådande situationen aldrig gav de poliser som medföljde i ambulansen direktiv om att omhänderta körkortet, däremot att se till att alla prover blev tagna.

Mot bakgrund av den beskrivna situationen och det faktum att befäl på platsen inte särskilt gav direktiv om att körkortet skulle omhändertas, anser polismyndigheten inte att kritik bör riktas mot att körkortet inte kom att omhändertas redan i samband med olyckan. Polismyndigheten anser inte heller, med hänvisning till de särskilda omständigheterna, att kritik bör riktas mot polisinspektör DD för att hon inte gav direktiv om att körkortet skulle omhändertas.

Beslut om att omhänderta körkortet fattades som framgått ovan den 29 juni 2007. Mot bakgrund av att ärendet överförts från ett polismästardistrikt till ett annat anser polismyndigheten inte detta vara oskäligt lång tidsutdräkt.

Beträffande verkställigheten av omhändertagandet har CC uppgivit att han bifogade beslutet tillsammans med utredningsdirektiven i samband med att ärendet överlämnades till samordningsenheten. Av direktiven framgår att körkortet ska omhändertagas. Att beslutet om omhändertagande inte kom att verkställas förrän den 30 januari 2008 har av allt att döma berott på att ärendet felaktigt kommit att hanteras som ett mängdbrottsärende. Enligt polismyndighetens mening borde ärendet ha kunnat givits större prioritet och körkortsomhändertagandet verkställas betydligt snabbare om det hanterats i annan ordning. Polismästardistriktet kan därför inte undgå kritik i denna del och polismyndigheten beklagar dröjsmålet.

Polismyndigheten vill emellertid framhålla att berörda chefer inom polismästardistriktet gjorts uppmärksamma på det sätt på vilket aktuellt ärende kommit att handläggas och även på behovet av att se över föreliggande rutiner för ärendehantering av aktuellt slag. Enligt myndighetens mening torde detta vara tillräckligt för att undvika att något liknande inträffar i framtiden.

Utredningen i övrigt

Vad beträffar utredningen i övrigt har myndigheten inget att invända annat än att den, som framgått av resonemanget ovan, borde ha kunnat färdigställas snabbare om ärendet inte kommit att hanteras som ett mängdbrott. Om verkställighet av omhändertagandebeslutet kommit till stånd redan under sommaren 2007 hade sannolikt förhör kunnat hållas med AA i anslutning därtill. Myndigheten har emellertid svårt att spekulera närmare i omfattningen av de tidsmässiga vinster som skulle kunna ha gjorts om ärendet handlagts i annan ordning.

Avslutande synpunkter

Polismyndigheten anser det beklagligt att AA:s körkort inte kom att omhändertas tidigare än vad som skedde. Det ligger i sakens natur att ett beslut om omhändertagande av körkort bör verkställas så snart som möjligt. Beträffande AA:s invändning om att polismyndighetens handläggning av ärendet fått effekter på spärrtiden, får myndigheten framhålla att beräkningen av spärrtiden är något som utslutande åvilar länsstyrelsen. Oavsett från vilket datum spärrtiden beräknats torde dock den totala spärrtiden vara densamma.

AA bereddes tillfälle att yttra sig.

Rättslig reglering

Ett körkort ska återkallas bl.a. om körkortshavaren gjort sig skyldig till grov vårdslöshet i trafik, rattfylleri eller grovt rattfylleri, 5 kap. 3 § 1 körkortslagen (1998:488), eller om körkortshavaren i annat fall vid förande av motordrivet fordon har överskridit högsta tillåtna hastighet, kört mot rött ljus, underlåtit att iaktta stopplikt, kört om vid övergångsställe eller brutit mot någon annan regel som är väsentlig från trafiksäkerhetssynpunkt, om överträdelsen inte kan anses som ringa, 5 kap. 3 § 4 samma lag.

Av 5 kap. 7 § första stycket 1 och 2 körkortslagen följer vidare att ett körkort ska omhändertas bl.a. om körkortshavaren vid förande av ett motordrivet fordon har visat tydliga tecken på påverkan av alkohol eller annat ämne, eller om det på sannolika skäl kan antas att körkortet kommer att återkallas enligt 5 kap. 3 § 1 eller 4 samma lag.

En förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja förundersökningen ska den läggas ned, 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken.

Bedömning

Ett körkortsingripande torde i många fall utgöra den reaktion på en trafikförseelse som får den kraftigaste trafiksäkerhetsfrämjande effekten. För att ett körkortsingripande ska vara maximalt verkningsfullt är det emellertid väsentligt att ingripandet görs så snart som möjligt efter det felaktiga beteendet. Samtidigt är den skada som ett felaktigt omhändertagande av ett körkort kan medföra knappast möjlig att rätta till i efterhand. Det finns därför skäl att ställa höga krav på rättssäkerheten vid hanteringen av frågor som rör körkortsåterkallelser (se prop. 1988/89:134 s. 19 f.).

I ärendet är utrett att AA den 10 juni 2007 vållade en trafikolycka och att polisen hade observerat att han därvid bl.a. kraftigt hade överskridit gällande hastighetsbegränsning, kört mot rött ljus och luktade tydligt av alkohol.

Enligt min mening är det därför uppenbart att det, även med beaktande av det ovan nämnda höga rättssäkerhetskravet, förelåg förutsättningar för polisen att, med stöd av 5 kap. 7 § körkortslagen, omhänderta hans körkort redan i samband med olyckan.

Som förklaring till att så inte skedde har polismyndigheten i huvudsak hänvisat till att det var tämligen rörigt och stökigt på olycksplatsen, bl.a. befarade man först att AA hade avlidit eller var mycket allvarligt skadad. Jag har inte någon anledning att ifrågasätta detta och har också förståelse för om polisen i en sådan kaosartad situation missar eller medvetet avvaktar något med att omhänderta en skadad persons körkort. Det förhållandet att körkortet inte omhändertogs direkt på olycksplatsen föranleder därför ingen kritik från min sida.

Jag har inte heller någon invändning mot att omhändertagandebeslutet fattades drygt två veckor senare, dvs. den 29 juni 2007. Det är däremot inte godtagbart att detta beslut inte kom att verkställas förrän sju månader senare, först vid förhöret i januari 2008. Dröjsmålet förefaller ha berott på att ärendet kom att handläggas vid fel enhet inom polisen. Som framgått bör ett körkortsingripande för att vara maximalt verkningsfullt göras så snart som möjligt efter det felaktiga beteendet, och självfallet borde även förhöret med AA ha hållits tidigare än vad som nu kom att ske. Jag noterar att polismyndigheten vidtagit åtgärder i syfte att minska risken för att något liknande ska inträffa igen. Polismyndigheten förtjänar likväl kritik för det inträffade.

Vad AA i övrigt har anfört ger inte anledning till någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.